

Obecná a vývojová psychologie

Přednáška č. 1
Co je psychologie?
Cíle psychologie.
Základní psychologické směry.

Co je vlastně psychologie ?

Jak lze jednoduše a srozumitelně definovat psychologii?

R. Atkinsonová a kol. (2000):

„Psychologie je vědecké studium chování a duševních procesů.“

Wikipedie CZ (2013):

„Psychologie je věda, která studuje lidské chování, mentální procesy a tělesné dění včetně jejich vzájemných vztahů a interakcí (tzv. psychika) a snaží se jej popsat, vysvětlit a predikovat.

Co je předmětem studia psychologie ?

- Psychologie má velmi rozsáhlé množství témat, kterým se věnuje.
- Příklady některých témat:
 - 1/ Dětská amnézie-téměř nikdo si neodvede vybavit události prvních 3 let života.
 - 2/ Vliv televizního násilí na agresivitu dětí.
 - <http://www.youtube.com/watch?v=Pr0OTCVtHbU>
 - 3/Účinnost SFBT psychoterapie.
- Jakými dalšími tématy se psychologie zabývá?

Cíle psychologie

- Obecné cíle, které si psychologové kladou:
 - **1. cíl-popsat lidské chování a prožívání.**
(K tomu psychologové využívají metody jako pozorování, rozhovor, experiment, diagnostické testy).
 - **2. cíl-vysvětlit lidské chování a prožívání**
(K tomu psychologové vytvářejí psychologické teorie, které je nutno nejdříve empiricky ověřit).
 - **3. cíl – předvídat lidské chování a prožívání.**
(Velmi nesnadný cíl k realizaci.)
 - **4. cíl – využívat získané znalosti ke zvyšování lidské spokojenosti a zdraví.**

System psychologických věd

- Psychologie=sociální věda, zahrnuje výzkum z oblasti věd přírodních i humanitních.

Základní psychologické vědy:

- Vývojová psychologie
- Biologická psychologie
- Psychopatologie
- Psychologie osobnosti
- Sociální psychologie
- Obecná psychologie

Aplikace psychologie

Aplikované

psychologické vědy

- Klinická psychologie
- Pedagogická psychologie
- Forenzní psychologie
- Psychologie práce, sportu atd.

Základní psychologické přístupy

V psychologii existuje řada vlivných teoretických přístupů.

Každý přístup má:

- Svoji definici psychologie.
- Svoje témata.
- Preferuje určitou metodologii.
- Do určité míry redukuje předmět studia psychologie.
 - Biologický přístup
 - Behaviorální přístup
 - Psychodynamický přístup
 - Fenomenologický přístup
 - Gestalt přístup
 - Kognitivní přístup

Biologický přístup

- Zabývá se zejména neurofyzilogickými procesy, které jsou ve vztahu k chování a prožívání.
- Řadí se sem i evoluční psychologie, studuje genetické základy lidského chování.
- V rámci biologického přístupu se např. vysvětluje dětská amnézie jako důsledek nezralosti hipokampu u malých dětí.
- Představitelé: William James, u nás např. František Koukolík.

Behaviorální přístup

- Předmět studia psychologie v behavioristickém přístupu:
- Chování (základní zdroj objektivně měřitelných dat pro výzkum). Myšlenka-objektivně lze studovat pouze chování (tj. co je pozorovatelné).
- Výrazný směr americké psychologie v 1 .po. 20. století
- Zakladatel J.B. Watson (1878-1958).
- Watson-*„Podmiňováním (učením) lze z dítěte vychovat kohokoliv.“*
- Lidské chování je formováno vnějšími vlivy, především odměnami a tresty (proces učení).
- Odpůrci označován jako *„psychologie bez duše“*.

Psychodynamický přístup

Od počátku 20. století, navazuje na učení Sigmunda Freuda. Základem je studium nevědomých oblastí lidské psychiky.

- Základní témata psychoanalýzy: Pud smrti a pud života (libido), vývoj zaměření libida, struktura osobnosti (id, ego, superego), obranné mechanismy.

Další psychologové, navazující na psychoanalýzu:

- C.G. Jung-analytická psychologie (témata: Kolektivní nevědomí, archetypy, asociační experiment)
- Alfred Adler-individuální psychologie (témata: Touha po moci versus společenský cit, sourozenecké konstelace)
- Neopsychoanalytici- E.Erikson, E. Fromm a další- zdůraznění sociálního původu psychických problémů.

Humanistická psychologie- fenomenologický přístup

- Reakce na behaviorismus a psychoanalýzu.
- Hlavní představitelé: Abraham Maslow, Rollo May, Carl Rogers (a řada dalších)
- V centru pozornosti **seberealizace**, tvořivá podstata člověka a uskutečňování možností, svoboda volby.

Humanistická psychologie- existencionální přístup

- Zabývá problematikou lidského bytí a jeho smyslu. Hlavní metodou je introspekce, předmětem studia je prožívání.
- Je v opozici vůči behaviorismu a psychoanalýze.
- Inspirována filozofy-Sörenem Kirkegaardem, Edmundem Husserlem, Martinem Heideggerem.

Kognitivní přístup

- Předmětem studia kognitivního přístupu jsou kognitivní (poznávací) procesy.
- Výchozí myšlenka - lidská psychika je systém, který zpracovává informace (information processing system).
- Témata zkoumání - jak se učíme, plánujeme budoucnost, vnímáme minulost, rozhodujeme se, využíváme jazyk atd atd.
- Přestavitelé Noam Chomski (lingvistika), Herbert Simon a Allen Newell (výzkum řešení problémů).
- Vliv na psychoterapii (*klíčem k našemu chování je myšlení*).

Doporučená literatura k tématu:

- Juklová, K. (2010): Základy obecné psychologie. Gaudeamus. Hradec Králové
- Atkinson, R. a kol (1995): Psychologie. Victoria Publishing. Praha
- Baštecká, B.(2009): Psychologická encyklopedie-aplikovaná psychologie. Portál Praha
- Drapela, V.J.(1997): Přehled teorií osobnosti. Portál. Praha